

Kailanpohja–Teräväiset

Valtava hanhikerääntymä Kailanpohjassa syksyllä 2017. Mukana oli myös punakaulahanhi. PK

Kailanpohja

MAALI
MAAKUNNALLISESTI TÄRKEÄ LINTUALUE

Vesijärven Kajaanselän lounaiskulmassa sijaitseva Kailanpohja on avara, rannoilta leveälti ruovikoitunut lahti. Kailanpohja kerää muuttoaikoina vesilintuja ja sen pesimälinnusto on edustava. Päijänteen reittiä seuraavien vesilintujen, kahlaajien ja lokkilintujen muutto ohjautuu syyspuolella usein Kailanpohjan yli.

Kailanpohja on puolentoista kilometrin pituinen ja kilometrin levyinen lahti, jonka koillispuolella avautuu Vesijärven suurin selkä, Kajaanselkä. Kailanpohjan vesialue on matala ja sen rantoja reunustavat leveät järviruokokasvustot. Ruovikkoa on niukasti vain peltojen reunustamalla pohjoisrannalla, jota käytettiin Vesijärven viimeisenä rantalaitumena 2000-luvun alkuvuosiin asti. Etelärannalla ruovikkoa on parhaimmillaan muutaman sadan metrin leveydeltä.

Leveät ruovikot ja tulvivat rantametsät ovat olleet Kailanpohjan pelastus: rannat ovat säilyneet lähes rakentamattomina. Kailanpohjan suulla oleva Vohlan saari on Vesijärven suurin kokonaan mökitön saari. Ihmistoimilta lahti ei silti ole säästynyt, sillä sen perukka kuivattiin 1970-luvun alkupuolella pelloksi. Kuivatusta varten lahden poikki rakennettu patovalli tarjoaa hyvän mahdollisuuden lintujen katseluun. Muualta vesialueelle ei näe korkeiden rantaruovikoiden vuoksi. Patovallin vieressä on omintakeisena muistona suomalaisten mökki-innostuksesta kaksi proomujen päälle rakennettua, nyttemmin pohjaan vajonnutta lomamökkiä.

Kailanpohja kuuluu Kutajärven Natura-alueeseen. Koko vesialue on rauhoitettu luonnonsuojelualueeksi. Kailanpohjassa ja sen lähiympäristössä retkeillään melko vähän, sillä alue on syrjässä asutuskeskuksista.

Linnusto

Kailanpohjassa riittää nähtävää aina kun lahti on jäätön, mutta myöhäissyksyllä lintuja on vain niukasti. Keväisin lahdelle kerääntyy sinisorsia, taveja, haapanoita sekä tukka- ja punasotkia. Viime keväinä myös hanhet ovat omineet Kailanpohjan lepäily- ja ruokailupaikakseen. Metsä-, tundra- ja valkoposkihanhien

sekaparvi on parhaimmillaan käsittänyt parituhatta päätä. Myöhemmin keväällä lahdella ruokailee usein pääskyjä ja pikkulokkeja. Perukan pellolla ja pohjoisrannalla on toisinaan pieniä määriä kahlaajia.

Kesälinnusto muistuttaa Vesijärven muita hyviä lintulahtia. Pesimälinnustoon kuuluu kolme joutsenparia, kaksi kurkiparia, kaulushaikara, ruskosuohaukka ja useita rytikerttuspareja. Etelärannalla pesii usean kymmenen silkkiuikkuparin yhdyskunta. Sääksien näkemiseen Kailanpohja on ehkäpä Vesijärven paras paikka – matala vesialue houkuttelee kalastelevia sääksiä usealta pesältä. Kesäkuussa lahdelle kerääntyy kanadanhanhien sulkasatoparvi.

Syksyinen linnusto on vaihtelevampaa kuin keväällä. Runsaimpia vesilintuja ovat silkkiuikku, sinisorsa, haapana ja tukkasotka, mutta yksilömäärät vaihtelevat oikukkaasti syksystä toiseen. Laitialan pelloilla ruokailevat hanhiparvet vierailevat usein Kailanpohjassa. Syysparvissa on parhaimmillaan ollut jopa kymmeniätuhansia valkoposkihanhia. Muutontarkkailupaikkana tunnettu Kailanniemi lahden luoteispuolella on esitelty Kajaanselän yhteydessä.

Kailanpohjassa käydessä kannattaa pitää silmällä myös Laitialan peltoaukean lintuja. Keväisin pelloilla viivähtää töyhtöhyyppiä, kapustarintoja ja keltavästäräkkejä, syksyisin pääosassa ovat kurki, laulujoutsen, hanhet ja sepelkyyhky. Mieleenpainuneimpia harvinaisuuksia ovat maakunnan toinen nunnatasku, punakaulahanhet ja takavuosien turturikyyhkyt. Kai-

Nunnatasku lokakuussa 2015. PK

EL

EL

Sääksi. PK

lanpohjan retkeen kannattaa yhdistää lisäksi käynti Teräväisten MAALI-kohteella sekä Pataluodonpohjassa Laitialan peltoaukean eteläpuolella.

Kailanpohjan kartta ks. Hollolan Teräväiset seuraavalla aukeamalla.

Saapumisohje ja havainnointi

Kailanpohjassa on vain yksi lintujentarkkailuun hyvin sopiva kohde, etelärannan patovalli. Paikalle pääsee kulkemalla Lahdesta ja Hollolan Salpakankaalta valtatie 12:ta (Tampereentie) pitkin Sairakkalaan (Lahteen 20 km). Sairakkalassa käännytään pohjoiseen Manskiventielle (3173), jota jatketaan runsaat 13 kilometriä. Pienen peltoaukean jälkeen käännytään Laitialantielle. Puolentoista kilometrin jälkeen ollaan keskellä Laitialan peltoja. Heti peltojen jälkeen käännytään vasemmalle ja parinsadan metrin päässä oikealle. Peltotie päätyy kilometrin päässä Kailanpohjan patovallille. Patopenkereen päällä on ajokelpoinen tie, jossa voi kulkea lintuja häiritsemättä. Laitialan pelloilla liikkuu maatalouskoneita, joten auto on aina syytä jättää tien sivuun niin, ettei se häiritse muuta liikennettä.

TYYPPILAJIT Laulujoutsen, kanadanhanhi, haapana, kaulushaikara, ruskosuohaukka, sääksi, nuolihaukka, rytikerttunen

MUITA LAJEJA Metsähanhi, valkoposkihanhi, silkkiuikku, luhtakana, luhtahuitti, nokikana, pikkulokki, rastaskerttunen

HARVINAISUUKSIA Jalohaikara, punakaulahanhi, lyhytnokkahanhi, arosuohaukka, haarahaukka, pikkukajava, turturikyyhky, nunnatasku, viiksitimali

Katselupaikkoja

Kailanpohjan patovalli: N 6775764 E 413678 ja N 61°06,421' E 25°23,908'

Laitialan pellot: N 6774572 E 412983 ja N 61°05,723' E 25°23,076'

Pataluodonpohja: ks. Laitialanselkä; Kivistönkärki ja Papinsaaren kärki, ks. Teräväiset.

Teräväiset

Vesijärven hienoista lintulahdista Teräväisten alue on huonoiten tunnettu. Teräväisissä on Vesijärven laajimmat järviruokokasvustot, rannat ovat lähes rakentamattomia ja metsäisiä, eikä ruovikkoalueelle näe kunnolla mistään. Yölaulajien kuulostelu sentään onnistuu rannoilta käsin ja rantametsätkin tarjoavat elämyksiä.

Teräväiset on Laitialan niemen itäpäässä sijaitseva laaja ruovikkoinen vesialue, johon kuuluu Teräväisten saarten ja mantereen välinen alue sekä saarten lounaispuolella oleva Kylmäpohja. Molemmissa saarissa on kesämökki ja Kylmäpohjassa kolme mökkiä. Muutoin parin kilometrin pituinen ranta on säilynyt rakentamattomana. Rantaa reunustaa kapea, ruovikkoinen luhta. Sen ulkopuolella on laaja, avovesilampareiden ja pienten kaisla- ja kortekasvustojen kirjoma ruovikko, joka ulottuu Teräväisten saaren pohjoispuolella 600 metrin päähän mannerrannasta. Ruovikko on parhaimmillaan kaksi ja puoli metriä korkeaa, rannat ovat alavia ja rantametsä on tiheäpuustoista. Näköalapaikkoja ei ole, ja alueelle suunniteltu lintutornikin on jäänyt haaveeksi. Ruovikkoalueen linnustoa pääsee tarkkailemaan vain veneestä.

Huomattava osa rantametsistä on reheviä koivikoita ja tervalepikoita, jotka täydentävät alueen monipuolista linnustoa. Teräväisten alue on rauhoitettu luonnonsuojelualueeksi ja se kuuluu Kutajärven Natura 2000 -alueeseen.

Linnusto

Teräväisten pesimälinnustoon kuuluvat miltei kaikki Päijät-Hämeessä pesivät kosteikkolinnut paitsi lokit, jotka käyvät paikalla vain ruokailemassa. Laajat ruovikot tarjoavat asuinsijan kolmelle joutsenparille, kahdelle–kolmelle kaulushaikarakoiraalle ja useimpina kesinä myös kahdelle ruskosuohaukkaparille. Uhanalaiseksi taantuneen punasotkan ja nokikanan pesimäkanta on säilynyt elinvoimaisena. Harvinaisesta harmaasorsastakin on tehty pesintään viittaavia havaintoja. Maakunnan ainoat merihanhen pesinnät on varmistettu Teräväisissä. Alue on kaikkein merkittävin kuitenkin silkkiuikun pesimäpaikkana: saarten pohjoispuolella on pesinyt viime vuosina yli 200 silkkiuikkuparia, joista huomattava osa on lyöttäytynyt tiheäksi yhdyskunnaksi.

Ruskosuohaukkapesue. EL

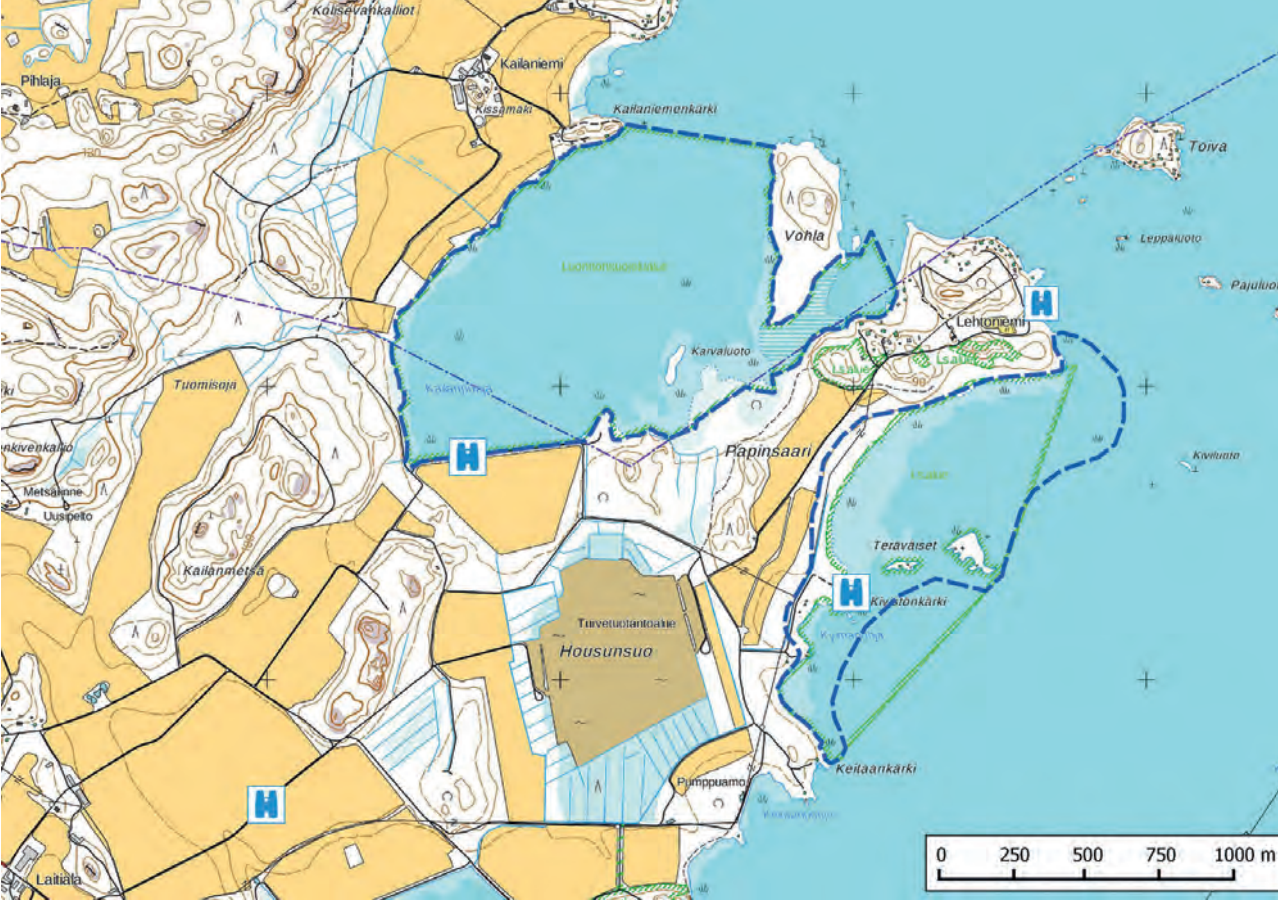
Pesimäkauden jälkeen ruovikkoalue hiljenee. Uikut, sotkat ja osa nokikanoista siirtyvät ympäristön matalille vesille. Sotkat ja telkät viihtyvät ruovikkoalueen ja sen itäpuolella olevien saaren välissä, jossa niitä tavataan myös keväällä ja alkukesällä. Keväisin paikalle kerääntyy myös uiveloita. Nokikanat oleskelevat loppukesästä alkaen ruovikon avoveden puoleisten reunojen tuntumassa. Silkkiuikut siirtyvät selkävesille. Itse ruovikkoalue houkuttelee syksyisin vaihtelevia määriä haapanoita, taveja ja sinisorsia. Merimetsot käyttävät selkäveden puolella olevaa pientä Kiviluodon saarta keskikesästä lähtien tukikohtanaan, josta käsin ne tekevät ruokailulentoja Laitialanselälle.

Teräväisten rantametsien monipuoliseen linnustoon kuuluu useita vaateliaita lehtojen lintuja, kuten pikkutikka ja pyrstötiainen. Kesäaikaisia havaintoja on myös valkoselkätikasta, kuhankeittäjästä ja nokkavarpusesta.

Saapumisohje ja havainnointi

Teräväiset sijaitsee Vesijärven länsirannalla, Manskivessä Laitialan niemen kärjessä. Matkaa Lahdesta on noin 38,5 km nopeinta reittiä Sairakkalan kautta (valtatie 12). Hollolan Salpakankaalta samaa tietä on noin 30,5 km. Sairakkalassa käännytään vt 12:lta pohjoiseen Manskiventielle (3173), jota ajetaan runsaat 13 km ja lähdetään oikealle idän suuntaan Laitialantielle. Vaihtoehtoinen reitti on tulla Hollolan kirkonkylän lintupaikkojen reittiä ja jatkaa kirkolta Hatsinantietä (3161) Uskilaan, jossa käännytään Isomyllyntielle. Tämä tuo Manskiventielle.

Laitialantielle päästyä jatketaan suoraan, kunnes käännytään 2,5 kilometrin päässä laajan peltoaukean jälkeen oikealle. Parinsadan metrin päässä valitaan vasemmalle kääntyvä Lehmontie. Mutkittelevaa pikkutietä jatketaan 1,5 km, kunnes tien itäpuolella pienen peltoalueen jälkeen on lehtikuusimetsikkö. Alueen eteläosassa olevaan Kivistönkärkeen päätyvä tie kääntyy heti metsikön jälkeen oikealle. Kivistönkärki sopii rantametsien linnuston tarkkailuun. Niemen kärjestä on keväällä ennen puiden lehtimistä kohtalainen näkyvyys myös selkävedelle. Ruovikkoalueelle ei ole näkymiä, mutta ruovikoissa ääntelevät kaulushaikarat, satunnaisemmin tavattava rastaskerttunen ja muut yölinnut kuuluvat hyvin.

Punasotka. PK

Jatkamalla eteenpäin Kivistönkärjen tienhaarasta päädytään pitkulaisen pellon reunaan. Pellon pohjoisreunasta alkaa peltoaukean läpi vielä Papinsaarentie, jonka päässä on loma-asuntoja. Tie tekee lähellä järvenrantaa ennen loma-asuntoja jyrkän vasemmalle kääntyvän mutkan. Sen jälkeen tien varressa on pieni levike, jonka kohdalta Papinsaaren kärjestä näkee Teräväisten itäpuoliselle vesialueelle. Paikalta on nähtävissä vesilintuja aina kun järvi on jäätön.

TYYPPILAJIT Haapana, sinisorsa, punasotka, tukkasotka, silkkiuikku, härkälintu, kaulushaikara, ruskosuohaukka, nokikana

MUITA LAJEJA Harmaasorsa, luhtakana, luhtahuitti, pikkutikka, satakieli, kultarinta, rytikerttunen, rastaskerttunen, pyrstötiainen, kuhankeittäjä

HARVINAISUUKSIA Jalohaikara, pikkuhuitti, viiksitimali

Katselupaikkoja

Kivistönkärki: N 6775300 E 414960 ja N 61°06,189′ E 25°25,349′

Papinsaaren kärki (Lehtoniemi): N 6776295 E 415630 ja N 61°06,732′ E 25°26,066′